
HEYDƏR ƏLİYEV VƏ AZƏRBAYCANIN SƏNƏT ADAMLARI

Azərbaycan qədim tarixə və mədəniyyətə malikdir. Azərbaycan mədəniyyətinin yüksək dəyərləndirilməsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin özünəməxsus və xüsusi rolu olmuşdur. Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqımızın inkişafı üçün önəmli olan bütün fəaliyyət sahələrinə həmişə ciddi diqqət yetirən bir siyasətçi olmuşdur. Bir dövlət rəhbəri kimi Heydər Əliyev daim mədəniyyət xadimlərinin qayğısına qalmışdır.

Bildiyimiz kimi milli mədəniyyətimizin fəaliyyəti və inkişafı üçün mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin əməyi böyük olmuşdur. Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətini dünyaya tanıdan mədəniyyət xadimlərimiz möhtərəm Prezident Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən istər dövlət mükafatları, istər şöhrət ordenləri, istərsə də fərdi təqaüdlər və s. kimi müxtəlif mükafatlarla qiymətləndirilmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyev İncəsənətimizin və mədəniyyətimizin yalnız keçmişini və bugününü deyil, eyni zamanda gələcəyini də fikirləşirdi. Azərbaycanda mədəniyyət və incənətin inkişafı ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu öndərimiz ölkəyə rəhbərliyinin bütün dövrlərində bu sahəyə böyük diqqət və qayğı göstərmiş və yüksəldilməsinə mühüm önəm vermişdir. Dahi şəxsiyyət Azərbaycanda rəhbərliyə başladığı ilk günlərdən incəsənətin inkişafına mane olan amilləri aradan qaldırmaq üçün ciddi mübarizə tədbirlərinə başlamış, ölkəmizin mədəniyyətlə bağlı problemlərini həll etmişdir.

Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında misilsiz xidmətləri olan möhtərəm Prezidentimiz cənab Heydər Əliyev sənətçilərlə görüşlərinin birində demişdir ki, “Biz xalqımızın tarixi, keçmişi ilə, əldə etdiyi nailiyyətlərlə həmişə fəxr edirik. Bu sahədə xalqımızın tarixindən görkəmli yeri mədəniyyət, incəsənət və ədəbiyyat tutur. Çoxəsrlilik tariximizdə məhz mədəniyyət, ədəbiyyat, incəsənət xalqımızı çətin yollarla bu günə gətirib çıxarıbdır və xalqımızın mənəviyyatını, zənginliyini dünyaya nümayiş etdirib, dünya xalqlarına çatdırıbdır. Keçmişdə də, indi də xalqımız, respublikamız ən çox öz mədəniyyəti, ədəbiyyatı, öz intellektual səviyyəsi ilə dünyada tanınır.”

O, Ü.Hacıbəyov, Q.Qarayev, F.Əmirov, A.Zeynallı və s. kimi Azərbaycan musiqi korifeylərinin adlarının əbədiləşdirilməsi, böyük dramaturq İlyas Əfəndiyev, Yazıçı Hüseyn İbrahimov, dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin, xalq şairləri Xəlil Rza Ulutürk, Səməd Vurğun, Bəxtiyar Vahabzadə, Qabil, Mirvarid Dilbazi və s kimi xalq şair və yazıçılarımızın xatirəsini yad edib, yubileylərinin keçirilməsini təşkil eləmişdir. Mən bugün teatrda və kinoda olan sənət adamlarına olan qayğısından söhbət etmək istərdim. Çünki Ulu Öndər milli mədəni dəyərlərin qorunub saxlanılması sahəsində böyük işlər aparmışdır. Bu xidmətlərə mən Ulu Öndərin hər il mədəniyyət işçilərinin bayramlarında onları təbrik etməsi onlara olan diqqətin bariz sübutu olmasını qeyd etmək istərdim. Bu baxımdan mənim də diqqətimi cəlb edən bir qısa məktubu, 1995-ci ildə teatr xadimlərini teatr günü münasibəti ilə təbrikini nəzərəcətdırmaq istəyirəm:

“Azərbaycan Respublikasının teatr xadimlərinə. Əziz teatr xadimləri! Sizi Azərbaycan Milli Teatr günü münasibətiləürəkdən təbrik edirəm. Azərbaycanın teatr xadimləri bütün mütərəqqi fikirli ziyahılarla birlikdə həmişə milli azadlıq hərəkatımızın ön cərgəsində getmiş, xalqın ağır günlərində ona mənəvi dayaq olmuşlar, bu gün də qədim mədəniyyətimizin dünyaya tanıtılmasında böyük işlər görürlər. Bu əlamətdar gündə milli teatrımızın çiçəklənməsi, daha da inkişaf etdirilməsi naminə sizin hamınıza cansağlığı, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram. Heydər Əliyev, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti. 8 mart 1995-ci il”.

Ulu Öndər Heydər Əliyev respublikamızın Prezidenti olan illərdə bir çox şairlərimizlə görüşmüş, yaradıcılıq gecələrində iştirak etmiş, konsertlərə və tamaşalara getmiş və mədəniyyət xadimlərinə yüksək qiymət vermişdir. Məsələn onlardan biri 1995-ci ildə böyük Azərbaycan şairi və dramaturqu, Azərbaycan teatr tarixində misilsiz dram əsərləri yaradan Hüseyn Cavidin məqbərəsinin və ev-muzeyinin yaradılması ilə bağlı müşavirə keçirilməsi haqqında qərar vermişdir. Bu müşavirədə Ulu Öndər Heydər Əliyev mədəniyyətimizlə, ədəbiyyatımızla bağlı olan Azərbaycan xalqının böyük şairi, yazıçısı, dramaturqu, filosofu Hüseyn Cavidin xatirəsi yad etmişdir. Onun bu müşavirədə dramaturqa verdiyi qiymət aşağıdakı sözlərdən aydın görünür: “Bilirsiniz ki, Hüseyn Cavidin həyatı, yaradıcılığı Azərbaycan üçün nə qədər dəyərli, əhəmiyyətli olub, onun qoyduğu əbədi, mənəvi irs bizim üçün nə qədər əhəmiyyətli və gərəklidir. Eyni zamanda onun həyatı faciəli olubdur. Ancaq bu faciəli dövrlər onun yaratdıqlarını Azərbaycan xalqının qəlbindən çıxara bilməyib, yaşadıbdır”. Ulu Öndər 1995-ci ildə Azərbaycanın xalq artisti

Amaliya Pənahovanın 50 illik yubiley gecəsini təşkil etmişdir. Bu məclisdə o mədəniyyətimizin və incəsənətimizin şəxsən özü tərəfindən heç vaxt unudulmamasını qeyd edib, mənəvi əsasların xalqa incəsənət vasitəsi ilə aşılmasını qeyd etmişdir.

Ulu Öndər xalq artisti Amaliya Pənahovanın rəhbərlik etdiyi Bədiyyə teatrının onilliyi iləlaqədar analoqu olmayan bir fərmanla teatrın iyirmi üç sənətkarına yüksək fəxri adlar vermişdir. Teatr xadimlərinə böyük inam və məhəbbətini biruzə verən, onların əməyini yüksək qiymətləndirən, işlərini fədakarlıq, cəfakəşlik işi adlandıran hörmətli Prezidentimiz söyləmişdir ki, “teatr xadimləri, teatrda işləyən hər bir şəxs fədakarlıq edir. İndi teatrda işləmək asan məsələ deyil. Mən bunu yaxşı bilirəm. Salonda otururuq, üç saata yaxın davam edən tamaşa bizə bir saniyə kimi gəlir. Mən belə təsəvvür edirəm, elə bilirəm ki, başqa tamaşaçılar da bu fikirdədirlər. Ancaq hər bir aktyor hər hansı bir obrazı ifa etmək üçün nə qədər enerji sərf edir. Oxuyan da, çalan da, söz deyən də, rol ifa edən də. Mən yenə deyirəm, teatr xadimləri, incəsənət sahəsində çalışan adamlar ən fədakar insanlardırlar. Hər biriniz xalqımız üçün qiymətli insanlarsınız. Çox böyük iş görürsüz. Ümidvaram ki, siz və sizdən sonra gələnlər mədəniyyətimizi daim irəliyə aparacaqlar”.

Teatr və mədəniyyətimizin gözəl bilicisi, xalqımızın fəxri və iftixarı Azərbaycanın Prezidenti Heydər Əliyev mədəniyyətimizin əbədiliyi və inkişafı uğrunda böyük işlər görmüşdür. Heydər Əliyev incəsənətimizə istər mənəvi, istərsə də maddi baxımdan həmişəüstünlük verib, diqqət mərkəzində saxlamışdır. Buna mədəniyyət xadimlərinin əmək haqlarının artırılması, bir çox teatr binalarının əsaslı təmiri xüsusi nümunədir. Buna Opera və Balet Teatrı, Gənc Tamaşaçılar Teatrı, Milli Dram Teatrı və Musiqili Komediya teatrının binasının əsaslı təmiri və son avadanlıqlarla təmin olunması, Sumqayıtda, Ağdamda teatrlar bərpa edilməsi, Lənkəranda yenidən teatr açılması Ulu Öndər Heydər Əliyevin mədəniyyət sahəsində həyata keçirdiyi tədbirlərdəndir. O, mədəniyyət xadimlərinə göstərilən dövlət qayğısı ilə bağlı bir çox fikirlər söyləmişdir. O demişdir: «Xalq bir çox xüsusiyyətləri ilə tanınır, sayılır və dünya xalqları içərisində fərqlənir. Bu xüsusiyyətlərdən ən yüksəyi, ən böyüyü mədəniyyətdir. Yüksək mədəniyyətə malik olan xalq həmişə irəli gedəcək, həmişəyaşayacaq, həmişə inkişafedəcəkdir. Ədəbiyyatımızın, incəsənətimizin, mədəniyyətimizin ən böyük və fərqləndirici xüsusiyyətlərindən biri də odur ki, zaman-zaman istedadlı insanlar mədəniyyətimizdə yeni yollar, yeni cığır-lar açır-lar, yeni formalar meydana gətirirlər. Azərbaycan mədəniyyəti öz mil-

liliyini saxlayaraq, bu zəmin əsasında klassik mədəniyyət səviyyəsinə gəlib çatmışdır. Xalqımız zəngin mədəniyyətə malikdir.”

Ulu Öndər mədəniyyət və incəsənət xadimlərinə qarşı çox diqqətli idi. Xalq artistləri və mədəniyyət işçilərinə göndərdiyi məktubları, ad günlərində etdiyi təbrikləri qeyd etmək istərdim. Xalq artisti Nəsimə xanım Zeynalovaya 1997-ci ildə anadan olmasının 80 illiyi münasibətilə təbrik etmişdir. Onun Milli Teatrımızın inkişafında böyük xidmətləri ilə seçilən nadir sənətkar kimi Azərbaycan komediya teatr tarixinəbədi daxil olduğunu qeyd etmişdir. H.Əliyev orijinal üslubda yaddaqalan obrazlar yaratmaqla tamaşaçıların böyük məhəbbətini qazanmış mahir gülüş ustası Nəsimə xanım Zeynalovaya həmişə qayğı göstərmişdir. 1994-cü il Respublikanın xalq artisti Zəroş Həmzəyevaya göndərdiyi məktubda isə onun Azərbaycan səhnəsində yaratdığı unudulmaz qadın obrazları ilə sənətsevərlərin qəlbindəbədi məskən salmasını, ecazkar sənəti ilə xalqının sevimli sənətkarı olmasını qeyd etmişdir. Onu yubileyi münasibəti iləürəkdən təbrik edib, səmimi arzularını bildirmişdir. Azərbaycanın xalq artisti Sofiya Hüseynovaya 1996-cı ildə yazdığı məktubunda anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik etmiş, Sofiya xanımın Naxçıvan Dövlət Dram Teatrındakı yarıməsrlək fəaliyyəti dövründəçoxlu klassik və müasir səhnə surətləri yaratdığını və tamaşaçıların dərin hörmət və məhəbbətini qazanmasını qeyd etmişdir.

Teatr səhnələrində, əzəmətli konsert salonlarında Azərbaycanın görkəmli bəstəkarlarının səhnə əsərlərinin tamaşaya qoyulması, simfonik və kamera musiqisinin uğurla səsləndirilməsi bilavasitə Heydər Əliyevin dəstəyi ilə həyata keçirilirdi. Məhz onun uzaqgörənliyi sayəsində Azərbaycan incəsənəti və mədəniyyəti bütün dünyada tanınmışdır. Dünyasını dəyişən görkəmli mədəniyyət xadimlərinin xatirələrinin əbədləşdirilməsi üçün ev muzeylərinin yaradılması, əzəmətli heykəllərinin ucaldılması, yubileylərinin qeyd edilməsi, həmçinin onların adının küçə, məktəb və mədəniyyət ocaqlarına verilməsi məhz bu dahi şəxsiyyətin adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev yaradıcı ziyalıların əməyini yüksək qiymətləndirirdi. Onun təsis etdiyi Prezident təqaüdünü incəsənətimizin inkişafının təmin edilməsində tarixi addım kimi dəyərləndirmək olar. Bu yüksək təqaüdlə təltif olunanlar sırasında görkəmli elm xadimləri, yazıçı və şairlərlə bərabər xalq artistləri Amalya Pənahovanın, Səyavuş Aslanın, Yaşar Nurinin, Firəngiz Şərifovanın və digərlərinin adlarınıçəkə bilərik. Teatr sənətkarlarının fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən Ulu Öndər demişdir: “Hər bir xalqın mə-

dəniyyəti həmişə onu yüksəldir, bütün dünyada tanındır, mənəviyyatını zənginləşdirir. Fəxr edə bilərik ki, bizim mədəniyyətimiz qədim zamanlarda da çox zəngin və yüksək olmuşdur. Azərbaycanın bugünkü mədəniyyəti dəhi şəxsiyyətlərimizin yaratdığı vəəslərdən-əslərə keçən mədəniyyətimizə, elmimizə, mənəviyyatımıza əsaslanır. Xalqımız zəngin mədəniyyətə malikdir. Elmimizlə, mədəniyyətimizlə, mənəviyyatımızla çox ehtiyatlı, çox diqqətli davranmaq lazımdır. Bizim mədəniyyətimizin nə qədər dərinliyi var, yüksəkliyi var. Biz nə qədər zənginik! Şübhəsiz ki, insanlara şeir qədər, ədəbiyyat qədər, mədəniyyət nümunələri qədər güclü təsir edən, yəni insanların mənəviyyatına, əxlaqına, tərbiyəsinə, fikirlərinin formalaşmasına bu qədər güclü təsir göstərən başqa bir vasitə yoxdur.”

Heydər Əliyev bir çox tamaşaları canlı olaraq teatr zallarından izləyirdi. Onlardan Dövlət Musiqili Komediya Teatrında Üzeyir Hacıbəyovun “O olmasın, bu olsun” musiqili komediyasının yeni quruluşda ilk tamaşasına, Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında xalq yazıçısı İ.Əfəndiyevin “Hökmdar və qızı”, xalq yazıçısı Elçinin “Ah, Paris... Paris...” iki hissəli komediyasına, Azərbaycan Dövlət Akademik Opera teatrında Əfrasiyab Bədəlbəylinin “Qız Qalası” baletinə, Fikrət Əmirovun “Sevil” operasının yeni quruluşda ilk tamaşasına baxmış, tamaşa bitdikdən sonra hər bir tamaşanın yaradıcı kollektivi ilə görüşüb söhbət etmişdir. Eyni zamanda Respublika sarayında keçirilən “Bakılı oğlanlar” şən və hazırcavablar komandasının konsertində dəfələrlə iştirak etmiş, sonra komandanın üzvləri ilə yaxından görüşüb onlara fəaliyyətlərində uğur diləmişdir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan kino sənətinin inkişafında da xidmətləri böyükdür. Hakimiyyətdə olduğu illər ərzində müxtəlif kino festivallarında iştirak etmiş, kino işçilərinə mükafatlar vermiş, fəxri adlarla təltif etmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Azərbaycan kinosu gününə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə iştirak etməsi buna nümunədir. Bu mərasimdə çıxışı zamanı Azərbaycan kinematoqrafiyasında çalışan bütün insanları, bütün kinosevərləri ürəkdən təbrik etmiş, Azərbaycan kinosunun bundan sonra daha böyük inkişaf yolu ilə gedəcəyini qeyd etmişdir. 1996-cı il MDB və Baltiya ölkələrinin “Filmfest-96” festivallar festivalının Respublika sarayında keçirilən açılış mərasimində iştirak edən Heydər Əliyev, tədbirdən sonra Festival iştirakçıları ilə yaxından görüşüb, onları təbrik etmişdir.

Görkəmli Azərbaycan yazıçısı və kinodramaturqu Maqşud İbrahimbəyovun “Gülüstan” Sarayında qeyd olunan 60 illik yubileyi gecəsində Prezidentin

şəxsən iştirakı onun nəinki kino işçilərinə, eyni zamanda Azərbaycan kinodramaturqlarına, yazarlara olan diqqətindən xəbər verir. Bundan əlavə Azərbaycan kinematoqrafiyasında göstərdiyi fəaliyyəti ilə əlaqədar Xalq artisti Rasim Ocaqova 65 illik yubileyi münasibəti ilə, Azərbaycan kinosunun və milli teatrımızın görkəmli nümayəndəsi Xalq artisti Həsən Məmmədova 60 illik yubileyi ilə əlaqədar, xalq artisti kinejissor Eldar Quliyevə 60 illik yubileyini münasibətilə təbrik məktubu göndərmişdir. Azərbaycan kinosuna yeni ab-hava gətirmiş Azərbaycan kino sənətinin görkəmli nümayəndəsi, Əməkdar incəsənət xadimi, kinorejissor Vəqif Mustafayevin anadan olmasının 50 illiyi münasibətilə yazdığı məktubda Ulu Öndər belə yazır: “Sizin yaradıcılığınız Azərbaycan kinosu tarixinin unudulmaz səhifələrindən birini təşkil edir. Fitri istedad və bacarığınız sayəsində yaratdığınız kinofilmlərinizlə Siz Azərbaycan xalqının müasir həyatının aktual problemlərinin bədii vasitələrlə əks olunmasında böyük xidmətlər göstərmisiniz. Kinonun geniş imkanlarından bəhrələnərək yaratdığınız obrazlar öz həyatiliyi ilə səciyyəlidir. Sizin mahir rejissor və ssenarist kimi formalaşdırdığınız dəst-xəttiniz əsərlərinizə baxan tamaşaçının gözü önündə sanki şəxsiyyətinizi canlandırır. İnanıram ki, Siz ömrünüzü həsr etdiyiniz Azərbaycan kinosunun inkişafı, çiçəklənməsi naminə bundan sonra da var gücünüzü səfərbər edəcəksiniz.”

Bütün həyatı boyu elm, mədəniyyət və incəsənətə daim qayğı göstərmiş Dahi rəhbər Heydər Əliyev mənim də yaddaşımda özünəməxsus izlə qalmışdır. 2003-cü Respublika gənclərinin II forumunda mən də iştirak etmişəm, və orda Ulu Öndərin 2 saat ayaq üstə nitq söylədiyinin şahidi olmuşam, mən fəxr edirəm ki Allah mənə müəyyən qədər də olsa onun səsinə və nitqinə yaxından eşitməyə imkan yaratdı. Allah sizə rəhmət eləsin Ulu Öndər. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, bir Azərbaycan gənci olaraq mənə göstərilən etimadı doğruldacaq, ölkəmizdə təkmilləşmiş kadr kimi fəaliyyət göstərəcəyəm, habelə işlədiyim müddət ərzində Azərbaycançılıq ideyalarının təbliğində bütün gücümü səfərbər edəcəyəm.

ƏDƏBİYYAT

1. Heydər Əliyev: dövlət xalq üçündür: kəlamlar, sitatlar, aforizmlər Bakı: 2008
2. Əl-Fələh, Adil Abdulla. Heydər Əliyev və milli məənəvi dəyərlər / 2007
3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi Prezident kitabxanası - Seçilmiş fikirləri “Mədəniyyət haqqında”
4. Ülvi Almaz. Ədəbiyyat ömrü yaşayan əbədiyyat memarı - Bakı: Nurlan, 2004

5. Deyilən söz yadigardır / tərt.: E.Z.Qaraxanlı, S.Babullaoğlu; Bakı: Azərbaycanca Atatürk Mərkəzi, 2008
6. Aforizmlər: Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin çıxışlarından seçilmiş müdrik fikirlər / bur. məsul R. Mehdiyev; tərt. Ş. Əsgərov, S. Xəlilov; Bakı: 1997
7. Ədəbiyyatın yüksək borcu və amalı: nitqlər, məruzələr, çıxışlar / tərt. V.Quliyev; Bakı: 2000

Açar sözlər: Heydər Əliyev, incəsənət, mədəniyyət, teatr, kino.

Айгюн Аббасова (Азербайджан)

Гейдар Алиев и деятели искусства Азербайджана

Большой знаток искусства и культуры, гордость народа, Президент Азербайджана Гейдар Алиев, проделал большую работу для развития и увековечивания нашей культуры. Гейдар Алиев высоко ценил и поддерживал наше искусство, как в нравственном, так и в материальном отношении.

Ключевые слова: Гейдар Алиев, искусство, культура, театр, фильм.

Aygun Abbasova (Azerbaijan)

Heydar Aliyev and Azerbaijan actors of art

The big expert on art and culture, pride of the people, the President of Azerbaijan Heydar Aliyev, did a great job over development and perpetuation of our culture. Heydar Aliyev highly appreciated and kept in the attention center our art, both with moral, and from a material aspect.

Keywords: Heydar Aliyev, art, culture, theatre, movie.